

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ
XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH
MUHANDISLARI INSTITUTI

FAN:

YER TUZISHNI LOYIHALASH

MAVZU

12

• MAVZU: ИШЧИ
ЛОЙИҲАЛАРНИ
ТУЗИШНИНГ ВАЗИФАЛАРИ,
МАЗМУНИ ВА УСУЛЛАРИ

Khafizova Zulfiya
Kholmuratovna

Yerdan foydalanish kafedrası
katta oqituvchisi

Маърузани ўтиш технологияси модели

Вақт 2 соат	Талабалар 50
<i>Ўқув машғулоти шакли</i>	Кўргазмали маъруза
<i>режаси</i>	Режа Ишчи лойиҳанинг вазифалари ва мазмуни. Ишчи лойиҳалашнинг объектлари ва босқичлари Ишчи лойиҳалар турлари ва уларни классификациялаш
<i>Ўқув машғулот мақсади</i>	Ишчи лойиҳанинг вазифалари ва мазмуни. Ишчи лойиҳалашнинг объектлари ва босқичлари Ишчи лойиҳалар турлари ва уларни классификациялаш " тўғрисида умумий тасаввурни шакллантириш
<i>Педагогик вазиятлар.</i> Режа Ишчи лойиҳанинг вазифалари ва мазмуни. Ишчи лойиҳалашнинг объектлари ва босқичлари Ишчи лойиҳалар турлари ва уларни классификациялаш Лойиҳани ишлаш кетма-кетлиги ва унинг таркиби	Режа Ишчи лойиҳанинг вазифалари ва мазмуни. Ишчи лойиҳалашнинг объектлари ва босқичлари Ишчи лойиҳалар турлари ва уларни классификациялаш Лойиҳани ишлаш кетма-кетлиги ва унинг таркиби Смета-молия ҳисоб-китоблари ни тушунтириб берадилар.
<i>Таълим усуллари</i>	маъруза, ақлий ҳужум, мунозара
<i>Таълимни шакллантириш шакли</i>	Оммавий, жамоавий
<i>Таълим воситалари</i>	маъруза матни, компьютер (проектор) слайдлар
<i>Таълим бериш шароити</i>	Техник воситалар билан жиҳозланган ҳона

маърузанинг технологик харитаси

Иш босқичлари	Фаолият мазмуни	
	Таълим берувчи	Таълим олувчилар
1 босқич Ўқув машғулотиغا кириш 20 дақиқа	Мавзу номи, мақсади, кутилаётган натижаларни, фойдаланиш мажбуриятлари етказилади. Машғулот кўргазмали маъруза шаклида олиб борилиши маълум қилинади. Мавзу бўйича асосий тушунчаларни, мустақил ишлаш учун адабиётлар рўйхатини айтади. Ақлий ҳужум усули бўйича ушбу мавзу бўйича маълум бўлган тушунчаларни айтишни таклиф этади (1 илова)	Тинглайдилар ва ёзиб оладилар
2 босқич Асосий қисм 50 дақиқа	2.1. Маъруза слайдлар Power Point тартибида намойиш этилади, ҳар бир слайд шарҳланади (2 илова). Жалб қилувчи саволлар берилади. 2.2. Мавзу режаларига хулосалар қилинади. Керакли маълумотларни дафтарда қайд этишлари эслатилади. 2.3. Тезкор сўров ўтказилади. (3 илова)	Тинглайдилар, даф- тарга ёзиб оладилар, саволлар берадилар Асосий тушунчаларни муҳокама қиладилар Талабалар жавоб берадилар
3 босқич Яқуний босқич 10 дақиқа	3.1. Мавзу бўйича умумий хулоса қилади. Мавзунинг касбий фаолиятидаги аҳамияти ва ўрнига талабалар эътиборини қаратади. 3.2. Мустақил иш учун топшириқ берилади.	Тинглайдилар Топшириқни ёзиб оладилар

Мавзуни мустақил ўрганиш учун тавсия қилинаётган адабиётлар

Асосий:

1. Аvezбаев С , Волков С.Н. Ер тузишни лойиҳалаш. - Т.: «Янги аср авлоди», 2004. – 786 б.
2. Avezbaev S., Volkov S.N. Yer tuzishni loyihalash. - Т.: “Faylasuflar milliy jamiyati”, 2007. – 470 б.
3. S.Avezbaev, T.Karabayeva. Yer tuzish. - Т.:TDAU, 2005. – 305 б.
4. Землеустроительное проектирование. Под.ред. проф. С.Н.Волкова. - М.: «Колос», 1997. – 608 б.

Қўшимча:

1. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси ва қишлоқ хўжалигига оид қонунлар ва қонун ости ҳужжатлари.
2. [www. Ziyo. net](http://www.Ziyo.net)
3. [http:www. guz. Ru](http://www.guz.Ru)

- ▶ **12-МАВЗУ:ИШЧИ ЛОЙИҲАЛАРНИ ТУЗИШНИНГ
ВАЗИФАЛАРИ, МАЗМУНИ ВА УСУЛЛАРИ**
- ▶
- ▶ **Режа:**
- ▶ **Ишчи лойиҳанинг вазифалари ва мазмуни.**
- ▶ **Ишчи лойиҳалашнинг объектлари ва босқичлари**
- ▶ **Ишчи лойиҳалар турлари ва уларни
классификациялаш**

Ишчи лойиҳа - ўз ичига

ТАШКИЛИЙ-ХУДУДИЙ

ЭКОЛОГИК

**ИЖТИМОЙ ВА ТЕХНИК-
ИҚТИСОДИЙ ЕЧИМЛАРНИ**

ДАВОМИ

қурилиши
капитал
харажатларни
талаб этадиган
аниқ локал
объектлар
бўйича смета-
молия ҳисоб-
китобларини

ёзма ва чизма
материалларда
н иборат
ҳужжатдир

Ер тузишда ишчи лойиҳаларнинг асосий вазифалари

ерларни
муҳофазалашга
ва уларнинг
унумдорлигини
ошириш. Қишлоқ
хўжалик
ерларининг
ҳудудий
жойлашишини
яхшилаш

ишлаб
чиқариш
инфратизи
ми
элементлар
ини яратиш

ДАВОМИ

зарур пул-моддий, меҳнат,
механизациялашган ресурсларни
ҳисоблаш

инженерлик, агротехник ва технологик
аниқ тадбирлар ҳисобланади

Ишчи лойиҳаларни тузиш учун асос бўлиб:

олдин
тузилган
туман ер
тузиш
чизмалари,,

хўжалик
лар ва
хўжаликда
ички ер
тузиш
лойиҳалар
и

ҳамда
ерлардан
фойдаланиш
ва уларни
муҳофаза
қилиш бўйича
бошқа
башоратлаш-
лойиҳа
ҳужжатлари

аниқ
дала
изланиш
лари ва
қидирувл
ари
материал
лари
хизмат
қилади.

ДАВОМИ

Чизмалар ва хўжаликлараро ва хўжаликда ички ер тузиш лойиҳалари билан кучли ўзаро алоқада бўлиб ва уларнинг яқунловчи давоми ҳисобланиб, ишчи лойиҳалар таркиби ва мазмуни бўйича жудаям аҳамиятли принципиал фарқларга эга бўлишади:

ДАВОМИ

1. лойиҳалаш
объектларининг ердан
фойдаланишнинг
маълум қисмини
эгаллайдиган майдони
бўйича нисбатан
кичиклиги; лойиҳани
ўзлаштириш
муддатининг қисқалиги
(бир-икки йил);

2. чуқурлаштирилган
дала изланишлари,
ҳудудни ўрганиш ва
йирик
масштаблардаги
топографик тасвирга
олиш; тадбирлар ва
лойиҳалаш
объектлари турлари
бўйича асосланган
смета-молия ҳисоб-
китоблари.

ДАВОМИ

- ▶ Ишчи лойиҳалар тасдиқланган топшириқ ва лойиҳалаш учун техник шароитлар асосида, дала изланишлари материаллари тахлилини ҳисобга олиб ва ҳаракатдаги давлат стандартларига, қурилиш меъёрлари ва қоидаларига, тармоқларнинг меъёрий ҳужжатларига мос тарзда, фан ва техника ютуқларидан максимал фойдаланиб, намунавий ечимларни ва мақсадга мувофиқлиги амалиётда тасдиқланган лойиҳалардан такрор фойдаланишни максимал қўллаб тузилади.

**Ишчи лойиҳаларни тузишда қуйидаги
тамойилларга риоя қилинади:**

**1.тузилган ер
участкасидан
ҳамда лойиҳалаш
объекти
атрофидаги
ерлардан оқилона
фойдаланиш ва уни
муҳофазалаш учун
энг яхши
шароитлар яратиш;**

**2.ишчи лойиҳада
ишланаётган
ечимларни ер тузиш
чизмаларида,
хўжаликлараро ва
хўжаликда ички ер
тузиш лойиҳаларида
белгиланган тадбирлар
билан келиштириш;**

давоми

**ишланаётган
тадбирларнинг
инженерлик,
ижтимоий-иқтисодий,
экологик
асосланганлиги ва
уларнинг
самарадорлиги;**

**қишлоқ хўжалигида
фойдаланишга янги
ерларни экологик
жиҳатдан мумкин
бўлган даражада
ўзлаштириш;**

ДАВОМИ

қишлоқ хўжалик
маҳсулотларини
ишлаб чиқариш учун
участканинг
максимал
майдонидан
фойдаланиш;

ноқишлоқ хўжалик
заруратларига
ерларни минимал
сарфлаш;
ишларни
бажаришнинг илғор
технологияларини
жорий этиш.

2. Ишчи лойиҳалашнинг объектлари ва босқичлари

Ер тузишда ишчи лойиҳалашнинг объекти сифатида, одатда, ҳудудида у ёки бу тадбирни ўтказиш белгиланган аниқ хўжалик участкаси, контур, ер тури хизмат қилади.

Энг катта самарага ишчи лойиҳа объекти сифатида дарахтзорлар ва ер массиви, алмашлаб экиш, дала, яхшиланиши керак бўлган яйлов ва пичанзор участкаси ва ш.ў. хизмат қилган вазиятларда эришилади.

ДАВОМИ

Ишчи лойиҳаларни ишлаш амалиётида лойиҳалаш объектлари кўпроқ ҳудуднинг инженерлик жиҳозланишини таъминлайдиган хўжаликнинг ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратизими элементлари бўлади.

Уларга, биринчи навбатда, хўжаликдаги ички йўллар, асосий пода йўллари, дала шийпонлари, иҳота ва бошқа турлардаги ҳимоя ўрмон полосалари, эрозияга қарши иншоотлар ва мелиорация тармоғи элементлари киради.

Ишчи лойиҳани ишлаш амалга оширилади:

бир босқичда, техник жихатдан мураккаб бўлмаган, бажарилиш муддати икки йилдан ошмайдиган тадбирлар учун, бажариладиган ишларнинг тўла ҳажми қийматининг йиғма смета ҳисоб-китоблари билан;

икки босқичда - олдин ер тузиш лойиҳаси қийматининг йиғма смета ҳисоб-китоби билан, кейин мураккаб объектлар ва тадбирлар учун сметалар билан ишчи ҳужжатлар.

ДАВОМИ

Лойиҳанинг босқичлилиги ишлар турлари ва ҳажмидан, ишланаётган тадбирларнинг мураккаблигидан ҳамда уларни бажариш муддатларининг меъёрий узунлигидан, пудратчи ташкилотларнинг қувватидан ва уларнинг белгиланган тадбирларни белгиланган муддатларда бажариш бўйича имкониятларидан келиб чиқади.

Бир босқичли ишчи лойиҳа, одатда, олдин тузилган ер тузиш лойиҳасида белгиланган тадбирларга ҳамда бажариш зарурати ер тузиш лойиҳасини амалга ошириш жараёнида (ёки кейинроқ) аниқланган, уни сезиларли тузатишни ёки қайта ишлашни талаб этмайдиган тадбирлар учун тузилади. Уларга масалан, сувларни тўхтатувчи тупроқ кўтармаларини қуриш, жарликларни яссиллаштириш, тикроқ қияликларни террасалаш ва бошқ. киради.

ДАВОМИ

- ▶ **Икки босқичли лойиҳалашда**, аввалига, ер тузиш лойиҳаси бутун объектга ёки навбатларга бўлинган, иш ҳажмига ишланади. Кейин ер тузиш лойиҳасида амалга оширилиши белгиланган тадбирлар ва объектларга уларни бажаришнинг ҳар икки йилига навбат бўйича ишчи ҳужжатлар тузилади. Биринчи навбатнинг ишчи ҳужжатлари ер тузиш лойиҳаси таркибига киритилади. Жорий навбатни бажариш жараёнида ер тузишнинг кейинги навбатига ишчи ҳужжатлар тузилади ва ш.ў.

ДАВОМИ

- ▶ Масалан, хўжаликда ички ер тузишнинг комплекс лойиҳаларида молларни боқиш, дарахтларни экиш учун доимий суғориладиган участкалар ажратилади, ихота дарахтлари полосалари ва бошқ. лойиҳаланади. Бу участкаларнинг кейинги ички тузилиши, улардан фойдаланиш технологиялари ва уларни ташкил этиш, бунинг учун зарур механизмлар ва иншоотлар, аниқ смета ҳисоб-китобларига эга махсус ишчи лойиҳаларда акс эттирилади. Махсус ишчи лойиҳалар зарурат туғилганда молиявий имкониятларни ҳисобга олиб тузилади.

3. Ишчи лойиҳалар турлари ва уларни классификациялаш.

- ▶ Ишчи лойиҳалар умумий ва хусусий белгиларга, ишлар мазмунида ва уларни бажариш кетма-кетлигида фарқларга эга бўлади. Уларни классификациялаш асосида ернинг функционал роли ҳамда инженерлик тадбирларининг мақсадлари, технологик жараёнларнинг, ер тузиш лойиҳаларида ечиладиган масалалар тўпламининг умумийлиги ётади

Ернинг функционал роли бўйича ишчи лойиҳаларни классификациялаш

Ернинг функционал роли	Ишчи лойиҳаларнинг ҳар хил гуруҳлари	Ишчи лойиҳаларнинг турлари
Асосий ишлаб чиқариш воситаси	Ерларни яхшилаш ва уларнинг унумдорлигини ошириш	Табиий яйловлар ва пичанзорларни яхшилаш. Заҳини қочириш (шўрини ювиш) талаб этиладиган ерлар-да маданий-техник ишлар Суғориш ёки заҳини қочириш Кам унумли ерларни унумдор қатлам билан қоплаб яхшилаш Шўрхакларни (қумликларни) ўзлаштириш Ерларни мелиорация тармоғини қайта қуриб, капитал текислаш.

Блиц суровлари

- ▶ Ишчи лойиҳа нима?
- ▶ Ишчи лойиҳаларни ишлаш учун нима асос ҳисобланади?
- ▶ Бир босқичли ишчи лойиҳа нима?
- ▶ Икки босқичли ишчи лойиҳага таъриф беринг.
- ▶ Ишчи лойиҳалар турларини айтинг.
- ▶ Ишчи лойиҳаларни классификациялаш асосида қандай омиллар ётади?

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ
XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH
MUHANDISLARI INSTITUTI

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

YER RESURSLARINI
BOSHQARISH FAKULTETI

Khafizova Zulfiya
Kholmuratovna

Yerdan foydalanish
kafedrasi katta
oqituvchisi

+ 998 71 237 1993

z.khafizova@tiame.uz

@zulfiyaxafizova